

## **Význam současných událostí na Středním východě pro mezinárodní situaci**

**Ladislav Hejdánek**

◆ článek, česky, vznik: 25. 8. 1958

◆ article, Czech, origin: 25. 8. 1958

## **Význam současných událostí na Středním Východě pro mezinárodní situaci [1958]**

V minulých týdnech prošel svět jednou z nejotřesnějších krizí snad od doby, kdy byla ukončena II. světová válka. Když se podíváme zpět s tou trochou odstupu, která je dnes vůbec možná, zdá se zřejmé, že jsme opravdu stáli na samém pokraji nové katastrofy, která by svou ničivostí daleko předstihla vše, co jsme dosud považovali za nejhrůznější z obou obrovských válek, jimiž prošel svět v první polovině tohoto století. Situace byla vážnější než koncem roku 1956 (Maďarsko, Egypt) a přinejmenším stejně vážná jako v případě korejského konfliktu. Jestliže je dnes už jasno, že vrchol krize byl překonán a že se daří události konsolidovat, musíme se ptát po příčinách takových opakujících se krizí, ale také po příčinách toho, že krize dosud nikdy neskončila katastrofou. Porozumíme-li těmto příčinám, můžeme jasnějším zrakem hledět do budoucnosti.

Světová situace je v posledních desetiletích charakterizována sílícím hnutím především asijských, ale výhledově všech bývalých koloniálních nebo dosud koloniálních, hospodářsky nevyvinutých národů. Pomalu, ale nezadržitelně nastává přesun politického a hospodářského těžiště světového. Přední evropské mocnosti, kdysi mohutné koloniální státy, ustoupily nejprve v průběhu poslední války na třetí a další místa. Do popředí se dostaly velké státní útvary, které dosud neznamenalý mnoho ve světové diplomacii. Spojené státy na jedné straně centralizují v sobě nejvyhraněnější tendence kapitalistického světa, který má v tomto století stále více imperialistický charakter, na druhé straně je to Sovětský svaz, který představuje cosi zcela nového ve světové politice. Kapitalistické mocnosti dělaly od vzniku Sovětského svazu, co bylo v jejich možnostech, aby tento nový druh státu, nový druh společnosti udusily. To se nepodařilo a za války byly volky nevolky postaveny vedle Sovětského svazu jako spojenci. Sovětský svaz ukázal překvapující schopnost čelit nacistickému vpádu za neuvěřitelných těžkostí a stal se tak rázem přední světovou mocností. Po válce měl být izolován, zneškodněn; ale dostalo se mu obrovské podpory vznikem nové Číny. To byla pro kapitalistický svět rána, z níž se dosud nevzpamatoval. Zároveň to však byl počátek nebývalého růstu národního uvědomění východních národů. Každý krok k jejich osvobození však znamená nutně nový otřes světové kapitalistické soustavy. Proto někteří západní politikové neváhají přivádět znovu a znovu celý svět na pokraj nové válečné katastrofy. Je pochopitelné, že krajní jejich odpor musí být nutně vyvolán osvobozenecským hnutím národů, jejichž přírodní bohatství je absolutní podmínkou nejen prosperity, ale dokonce prostého života celé Evropy, a dokonce z velké části i Spojených států. Bez arabské nafty by se Evropa hospodářsky zhroutila a Spojené státy by byly brzo postaveny do bezvýchledné situace. Západní politikové se pokoušejí tuto skutečnost uvádět jako argument k svému zásahu. Ve skutečnosti však nejde o naftu samu. Na prvním místě jde o zisky z jejího těžení a zpracování. Těmto pohádkovým ziskům je konec. Politikové, kteří nedovedou respektovat skutečnou situaci, skládají své naděje v novou válku. Nerozpakovali by se ji rozpoutat, kdyby to neznamenal dostat se do konfliktu, který by nejenom postihl těžce jejich vlastní země, ale který by s největší pravděpodobností byl jenom posledním otřesením celé kapitalistické společnosti, po němž by se zhroutila.

Z toho, co bylo řečeno, je jasné, v čem je dnešní situace pro vývoj imperialismu a pro jeho boj s osvobozeneckým hnutím odlišná od minulosti. Arabské národy by nedovedly ještě dlouho čelit imperialistickým agresím a koloniálnímu tlaku kapitalistických států, kdyby stály osamoceny. Nejvýznamnější skutečností je tedy jednota, spojení mezi ohroženými arabskými národy a tou silou, která jediné dovede zadržet agresivní akce kapitalistických velmocí. Touto silou je Sovětský svaz a lidová Čína. Krajního dobrodružství, jaké by představovala akce riskující nesmírný konflikt se Svazem a Čínou, se ony mocnosti přece jenom neodvážejí. Doufejme alespoň v poslední zbytek zdravého rozumu v hlavách některých vedoucích státníků na Západě.

Ale jak vypadá prognóza? Srovnáme-li výsledky korejského konfliktu, který byl jakž takž urovnán za cenu rozdělení země, v jejíž jižní části panuje nesmyslný stav, kdy vládne bezvýznamná a bezmocná politická klika, uměle při životě udržovaná americkou armádou, s úspěchem v konfliktu suezském, kdy mohli Egypťané uskutečnit znárodnění průplavu, a konečně s posledními událostmi, kdy došlo k převratu v Iráku takřka pod rukama západních velmocí, kdy život Husejnovy vlády se počítá na hodiny a kdy uskutečnění jednoty arabských zemí stojí přede dveřmi, je myslím jasné, že převaha nabytí definitivně protiimperialistický tábor. To ukázalo také jednání mimořádného Valného shromáždění, kdy se k odporu proti agresorům spojily nejen ohrožené arabské země s celým socialistickým blokem, ale kdy dokonce po prvé v dějinách Valného shromáždění se emancipovaly některé latinskoamerické země z tlaku Spojených států.

Jedné věci si ovšem musíme být vědomi: arabský nacionalismus je náramně dalek programu socialistického. V tuto chvíli je v tísní, a proto vítá podporu socialistického bloku. Historická perspektiva vývoje nacionalismu je však přinejmenším nejasná. Arabský lid bude muset vynaložit mnoho úsilí k tomu, aby dobře rozpoznal pravé cíle svého boje a aby se nenechal vehnat do nenávistných štvanic proti svým nearabským sousedům a proti vlastním nearabským menšinám. Nacionalismus může sehrát dočasně dobrou úlohu v osvobozeneckém boji, ale někdy později by mohl být zdrojem nového napětí a nových konfliktů. Jistě však si i arabský lid najde svou cestu do nové budoucnosti, cestu k socialismu.